

ОСНОВНІ РИЗИКИ КРЕДИТНОГО ЗРОСТАННЯ В УКРАЇНІ

За підсумками 2007 року зростання обсягів кредитів в економіку України склало 74,1 %, зокрема кредитів, наданих юридичним особам, – 62,9 %, фізичним особам – 97,8 %. Високі темпи зростання кредитного ринку спостерігаються вже 3-й рік поспіль та мають тенденцію до збереження. Слід відзначити, що приріст кредитів значно випереджає темпи зростання грошової бази (МВ) та грошової маси (МЗ), що в 2007 році становили відповідно 46 та 52,2 %.

Зростання доходів населення на тлі соціальної політики уряду сприяло підвищенню платоспроможності фізичних осіб як позичальників кредитних коштів. В умовах обмеженої кількості інвестиційних інструментів вітчизняної фінансової системи та недієвого каналу банківського рефінансування зростання внутрішнього попиту на кредитні ресурси стимулювало зростання зовнішніх запозичень банківського сектора.

Діючий режим жорсткої прив'язки гривні до долара США не дозволяє здійснювати ефективне регулювання динаміки розширення показників кредитного ринку монетарними інструментами без шкоди для економічного зростання.

Ризики виникнення фінансової нестабільності, пов'язані з поширенням банківського кредитування, слід розглядати передусім у таких площинах:

1. Зростання валютних ризиків. Порівняно низькі відсоткові ставки за кредитами в іноземній валюті стимулюють зростання частки саме валютних позик у портфелях банківських активів. Політика фіксованого валютного курсу не стимулює позичальників зважувати на ризик, пов'язаний з можливою корекцією валютного курсу, а отже, і тверезо оцінювати власні можливості щодо повного та своєчасного повернення за цих обставин отриманих кредитів. У результаті будь-які дії НБУ зі зміни політики курсоутворення та перерозподілу частини валютних ризиків на користь приватного сектора неодмінно призведуть до погіршення балансів комерційних банків та зростання частки неповернених позик особами, що не мають постійних джерел доходів в іноземній валюті.

2. Зростання інфляції. Підвищення купівельної спроможності населення, завдяки банківським кредитам на тлі високих темпів приросту його реальних доходів, призведе до суттєвого збільшення сукупного платоспроможного попиту (4/5 доходів населення спрямовується на придбання товарів та послуг), що за обмежених можливостей адекватного збільшення сукупної пропозиції стимулює розвиток інфляційних процесів в економіці.

3. Збільшення дефіциту поточного рахунку та накопичення зовнішнього боргу. Зростання споживчого попиту за обмежених можливостей відповідного збільшення внутрішнього виробництва призведе до зростання імпорту споживчих товарів та поглиблення кризи зовнішньоторговельного дефіциту. Зважаючи на те, що на сучасному етапі основним джерелом кредитних ресурсів для вітчизняної банківської системи є залучення коштів

із-за кордону, збільшення внутрішніх активів вітчизняних банків відбувається за рахунок нарощування зовнішньої заборгованості комерційного сектора.

Слід також відзначити, що подальше зняття обмежень на імпорту товарів за міжурядовими домовленостями в рамках підготовки до вступу до СОТ загрожує поглибити кризу, що характеризується *одночасним збільшенням зовнішнього боргу та негативним сальдо торгівлі товарами та послугами*.

4. *Стрімке зростання цін на активи*. Підвищення сукупного попиту за обмеженої можливості адекватного збільшення пропозиції, а також з урахуванням обмежених можливостей фінансового ринку щодо абсорбування надлишкової ліквідності в економіці, призведе до необґрунтованого зростання цін на активи. За інформацією Bloomberg щодо 90 основних глобальних індексів світу, за підсумками 2007 року *індекс ПФТС* став 2-м у світі за результатами зростання (135,41 %). Протягом 2004-2007 рр. індекс ПФТС зріс майже в 9 разів! Ситуація, що склалася на ринку нерухомості, також має ознаки перегріву. Приміром, ціни на житлову нерухомість протягом 2004-2007 рр. зросли вчетверо. Це стимулює фактичну переоцінку вартості нерухомого майна, що в разі зменшення загальної ліквідності та призупинення зростання цін (або їх падіння) загрожує виходом інвесторів із ринку, втратою економічної доцільності здійснення виплат за іпотечними кредитами, подальшим обвалом цін на нерухомість та загальною стагнацією.

5. *Ризик строкової невідповідності*. Динамічне нарощування банківських портфельів довгострокових кредитів, спрямованих на фінансування інвестиційних планів підприємств, придбання фізичними особами автомобілів (до 7 років) та нерухомості (до 30 років), строки повернення яких перевищують строки залучення ресурсів за кредитами від нерезидентів та під емісію єврооблігацій, а також строки залучення депозитів фізичних та юридичних осіб, створює розрив строковості вхідних та вихідних ресурсів банківської системи України.

Нестача джерел довгострокових пасивів банківської системи, основними причинами якої є недостатній ступінь довіри громадян до банків, низька капіталізація інвестиційних та пенсійних фондів, породжує дисбаланс строків банківських активів та пасивів, створює ризик коливань ліквідності банківської системи та виникнення касових розривів.